

ČISTOĆA JE POLA UMETNOSTI!

Pančevo je ponovo u žiži javnosti! Ali, ovog puta ne SAMO zbog indeksa zagađenosti, već zbog 1.3. bijenala umetnosti nazvanog "ČIST IZRAZ" koje ima za cilj buđenje svesti i odbranu ovog grada koji je postao sinonim za potencijalnu ekološku katastrofu

Tekst: Selina Lovran

"Fanotmat", fotografija iz grada Bačke koja će biti izložena na Bijenalu

Spiralni nasip, autora **Roberta Smitsona**, (na fotografiji gore levo); žirafa marioneta, **Handspring Puppet Company**, Južna Afrika (na fotografiji gore desno); bilbord "Dobro došli u Pančevo", autora **Milene Maksimović** (na fotografiji desno)

NEŠTO SE VEOMA UZBUĐLJIVO DEŠAVA U DIVLJINI VEĆ DUŽE VREME. NEŠTO SE ŠUNJA NA PERIFERIJU NAŠE KOLEKTIVNE SVEŠTI i polako ali sigurno razvija svoju snagu i formu. S vremena na vreme, to nešto iskorači napred i privuče pažnju javnosti kroz posećenu izložbu land art ili drvenog slona koji šeta Londonom, kroz dokumentarni film Izabele Roselini "Green Porno", prikazan premijerno na Sandens festivalu ili kroz pozorišnu predstavu osvetljenu led i solarnim svetlima, kroz prvu operu koja se bavi klimatskim promenama pod nazivom "And While London Burns". Svi ovi očigledno sporadični događaji mogu stati združeno pod zastavu i definiciju umetnosti i ekologije.

Eko-umetnost postoji i razvija se i na našim prostorima, te tako 13. bijenale umetnosti koje se održava u Pančevu od 13. septembra do 20. oktobra nosi naziv "Čist izraz", kao logičan nastavak težnje organizatora da skrene pažnju na problem zagađenosti i odbrane grada. Ovogodišnji program obuhvata tri segmenta: u koji su uključeni mnogi eminentni umetnici iz ovih oblasti vizuelni, pozorišni i filmski.

Centralni događaj Bijenala, koncert Beogradske filharmonije u krugu fabrike HIP "Petrohemija" i izložba likovnih radova u kompresorskoj zgradi "Petrohemija", direktna su asocijacija i spoj umetnosti s industrijom, koja je često naznačena kao glavni krivac za narušene ekološke parametre. Zbog očekivanog kvaliteta i provokacije, tokom septembra izdvaja se predstava "Cirkus istorije" Sonje Vukičević, jedne od najboljih koreografa naših prostora koja će na ovogodišnjem pančevačkom Bijenalu biti predstavljena izložbom foto-dokumenta. Pored toga, u predstavi slovenačkog autora Tomaža Pandura "Tesla" u okviru pančevačke umetničke smotre obrađena je i vešto intrigantna priča o našem velikom naučniku Nikoli Tesli. Selektor filmskog festivala u okviru Bijenala je reditelj Stefan Arsenijević, a pored

malih filmskih projekcija, ovaj deo programa osmišljen je tako da podrazumeva i tribine i panel diskusije.

Pančevo će narednih mesec i po dana, zbog svega toga, nesumnjivo ponovo biti u fokusu javnosti. Ovog puta ne zbog indeksa zagađenosti, već estetskih izraza savremenih umetničkih stremljenja.

Inače, veliki broj domaćih umetnika već decenijama se kroz svoj umetnički izraz bavi ekologijom – od Porodice bistrih potoka, ekološke komune koja spada u pionirske tačke povratka prirodi, do savremenih mladih multimedijalnih umetnika kakvi su, na primer, Bojan Đorđević i Siniša Ilić, učesnici ovogodišnjeg bijenala.

Naučna revolucija dala je veliki uzlet ljudskim dostignućima, ali njen krajnji ishod za društvo je odvajanje od duhovnosti, koje je stvorilo jasan raskol između naučničke strogosti i umetničke nežnosti. U određenim umetničkim krugovima danas se javlja sve veća briga da se ispuni i zaleči jaz koji odvaja nauku od filozofije i umetnosti i, kroz različite medije, reinterpretira naše postojanje na planeti. U vremenu u kojem je termin "klimatske promene" na svačijim usnama, čini se važnim da se termini umetnost i ekologija ubace u glavne tokove globalnog društva.

Ekologija, u umetničkom smislu, tako postaje produžetak sopstvene konvencionalne definicije i bavi se raznim dilemama moderne civilizacije, kao i situacijama koje su promenile ulogu umetnika. Umetnici postaju važne globalne figure zbog svoje sposobnosti da uoče puteve razvoja u procesu saniranja aktuelnih ekoloških problema današnjice. Recimo, Zeleni teatar, čitav novi pozorišni pravac u kojem prednjače pozorišne kuće iz Londona, u svojim predstavama danas se ne zadržava samo na eko-temama i štampanjem programa na recikliranom papiru, već konkretnim akcijama, kao što je smanjenje emitovanja ugljen-dioksida alternativnim vidovima transporta do teatra i korišćenje alternativnih vidova energije u samoj

zgradi pozorišta, diže budnost javnosti na ekološki osvećeniji nivo.

Dobro je poznato da estetika ima sopstveni eko-sistem koji prihvata sve, od Vorholove zerve supe do pesme kitova. Veza umetnosti i ekologije i dalje je najvećim delom misteriozno umotana u enigmnu koja zahteva rekonstrukciju brojnih društvenih konvencija. Čitava povest umetnika koji se interesuju za nauku i naučnicima zainteresovanih za umetnost čudesno brzo raste. S korenima čvrsto ukopanim u davno hvaljene umetničke pokrete i granama koje pružaju ka brojnim gorućim problemima današnjice, i na mikro i makro nivou, one mogu važni stubovi društva. Da li ćemo se smestiti njihovu krošnju? Vreme je da odlučimo! ■

flash!

● Koreni koncepta eko-umetnosti mogu se pratiti unazad do umetničkih kretanja 60-ih i ranih 70-ih, konceptua umetnosti i Land Art, između ostala Od 1894. godine kada je Avgust Stenberg selestografom, jednostavnom napravom sa fotografskom pločom pokušao da zabeleži prirodne pojave kao što su noćno nebo, zvezdana prašina i talasi dajući im metafizički saop, preko Čehovljeveg junaka koji "Ujka Vanja" sekira zbog "divnih preki koji zauvek nestaju", sve do 7.000 i stova koje je rodonačelnik eko-umetnosti Jozef Bojs 1982. godine zasadih Nemačkoj, umetnost uzima u obzir kaliptična upozorenja i mračne stat zelenih pesimista. S projektom Lan Art kao protestom protiv umetničar plastične estetike i surove komercijacije, odbačeni su muzeji i galerije